

Kieli- ja kulttuuritietoinen opetus

19.8.2023, AKOL ry:n AktiiviOPET-seminaari
Ulla Koukkari-Anttonen, lehtori, ammattiopisto Gradia

19.8.2023, AKOL ry:n AktiiviOPET-seminaari

Ulla Koukkari-Anttonen, lehtori, ammattiopisto Gradia

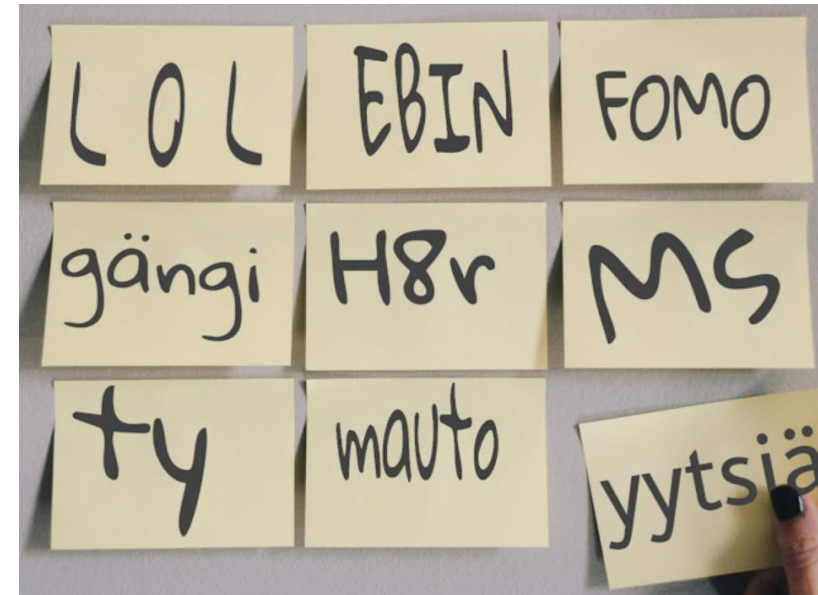
Viestintä on sosiaalisuuden perusta

- Viestinnän avulla luomme suhteita, olemme yhteydessä toisiimme, vaihdamme ajatuksia ja välitämme toisistamme.
- Kieli on yksi tärkeimmistä ihmisten tavoista viestiä.
- *"Viestintä epäonnistuu aina, paitsi sattumalta."* Osmo A. Wiio

Suomen kielen osaaminen?

- *"Jos sä voit misata ne porkkanat julienne, ni mä teen lassen genariin."*
- *"Mnää toin framillf färski sanakirja ett kaik voisivas studeraa rauman giäld ja lisseks skriivat."*
- *Rauli "Bädding" Somerjoki:*
Vesioikeusrock
- *"Voisitsä laittaa teeveen..."*
Miten repliikki jatkuu?

Raksoliinin orustaminen

kirjasta Saako olla suomea? – Opas suomi toisena kielenä opetukseen. Nissilä et al. 2014, OPH.

On hyvin tärkeää saada tietoa raksoliinista. Raksoliini on sienterin uusi muoto. Sitä orustetaan Seristanissa. Seristanilaiset kourtavat suuria määriä velonia ja sitten joukuvat sen avetakseen raksoliinia. Raksoliini saattaa tulevaisuudessa sienterin tarauksen vuoksi osoittautua yhdeksi ähväkimmistä nesauksistamme.

- Mitä raksoliini on?
- Missä raksoliinia orustetaan?
- Miten raksoliinia avetaan?
- Miksi on tärkeää tuntea raksoliini?

Millaista on suomen kieli oppijan näkökulmasta?

- *"Mun mielestä rumin nimi on Vesa."* äänteinen kesto
- *"Ope, mitä tarkoittaa ukkonen?"* etuvokaalit
- Kuusi palaa. homonyymit
- Mustaviinimarjamehupullolaatikko yhdyssanat
- *"Ei tätä kuutea oo sanakirjassa!"* sanavartaloiden muutokset
- Kirja, kirjasto, kirjailija, kirjoittaa, kirje uusien sanojen johtaminen

Tosi helppoa / tosi vaikeaa? Vai sittenkin samanlaista / erilaista?

Kielen oppimisesta

- Vaatii aikaa ja riippuu oppijasta, mutta myös ympäristöstä.
- Aksentti
- Kaikki olemme oppijoita myös äidinkielessä, koska kieli muuttuu.
- Syötteen tulisi olla jonkin verran osaamistasoa haastavampaa.
- Osa-alueet kehittyvät eri tahtiin, toisen osaamista ei voi päätellä toisesta:
 - luetun ymmärtäminen
 - puheen ymmärtäminen
 - puhuminen
 - kirjoittaminen

Kielitietoisuus

- Tiedostuminen omasta käyttämästään kielestä ja kielestä, jota ympäröivässä viestinnässä käytetään.
- Myös tietoa oppijan kielellisistä resursseista.
- Opettajan kielitietoiset toimintatavat auttavat myös muita kuin vieraskielisiä!
- Miten sinä puhut? Entä miten sinä kirjoitat?
 - puheessa täytesanat, puhekieli, murteet, kielikuvat ja sanonnat, ääntämisen selkeys, nopeat siirtymät, itselleen puhuminen, nopeus, tauotus, sanaton viestintä
 - tekstissä käsiala/fontti, sanajärjestys, jäsentely, visuaaliset korostamisen keinot, kuvat ja graafit, substantiivitauti, lauseenvastikkeet, pitkät lauseet
- Mitkä ovat alasi/aineesi kielelliset erityispiirteet?

Selkeää kieltä, kiitos!

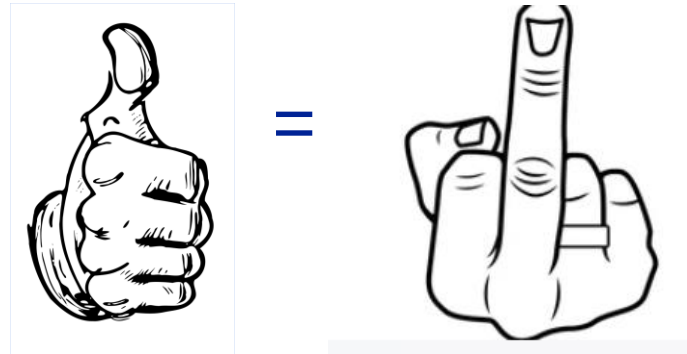
Osallisuuden kieltä oppimassa

- Varmista ymmärtäminen myös muuten kuin kysymällä "Ymmärsitkö?". Pyydä kertomaan omin sanoin tai tekemään asia.
- Jäsentele asia, esitä järjestyksessä.
- Toistaminen antaa aikaa prosessoida ja oppia.
- Havainnollista monipuolisesti (suullinen, kirjallinen, visuaalinen).
- Jätä aikaa oppijan kysymyksille.
- Vältä tai ainakin selitä kielikuvat ja sanonnat.

Kielitietoisuudesta kulttuuritietoisuuteen

- Suurempi osa viestinnästä sanatonta eli muuta kuin kielellistä.
- Voimme viestiä eleillä, ilmeillä, äänen painolla, välimatkalla, kosketuksella, väreillä, symboleilla, kuvilla...
- Em. viestintä on kuitenkin usein kulttuurisidonnaista.
- Esimerkiksi samakin ele voidaan tulkita hyvin eritavoin kulttuurista riippuen.

Kulttuuritietoisuus

- Tiedostumista omasta ja muiden kulttuurisista tavoista, arvoista, uskomuksista, viestinnästä...
- Mitä voidaan pitää yhteisesti jaettuna ja ymmärrettynä asiana?

"Kaikkihan tietää tän biisin, elokuvan jne." Tuotemerkit, esim. Pätkis, Suffeli, Vihreä kuula

"Tämähän kuuluu yleissivistykseen!"

- Miltä suomalaiset näyttävät muiden silmin? Mikä ihmetyttää?
- Näkyvät kulttuuripiirteet on helpompi tiedostaa kuin näkymättömät.
- Kulttuurierot, esim. Hofstede
- Kohtaa kuitenkin aina ensin yksilö, älä vain hänen kulttuuriaan.
- Kysy, älä olet.
- Tunnista ja tunnusta omat stereotypiat ja ennakkoluulot.

Mitä voin opettajana tehdä?

- Kielten ja kulttuurien yhdenvertaisuuden esille tuominen (mikään kulttuuri ei ole toista parempi, oikeampi tai puhtaampi).
- Eri kielistä ja kulttuureista välittäminen.
- Mahdollisuudet osallistua ja olla osana kieli- ja kulttuuriyhteisöä sekä vaikuttaa siihen.
- Kielellinen ja kulttuurinen empatia. Mitä jos itse olisin vastaavassa tilanteessa? Mitä tuntisin?
- Kielellisen ja kulttuurisen itsetunnon tukeminen ja vahvistaminen.
- Kahdensuuntainen integraatio: mekin voimme oppia muilta ja muuttua.
- Jokainen meistä on kielen ja kulttuurin opettaja!

RYHMÄTEHTÄVÄ: Lukekaa seuraava teksti ja vastatkaa kysymyksiin Formsissa. <https://forms.office.com/e/gtUTXW6wVR>

1. Ryhmänne nimi
2. Mikä tekstissä voi olla vaikeaa maahanmuuttaneelle ymmärtää ja miksi?
3. Miten voisit auttaa tekstin ymmärtämisessä?
4. Valitkaa tekstistä yksi sana ja kirjoittakaa sille vieraskieliselle suunnattu selkeä selitys.
5. Keskustelkaa ja jakakaa kokemuksia vieraskielisten opettamisesta. Kirjoittakaa 1-5 hyvää vinkkiä muille opettajille.

Kieli- ja kulttuuritietoinen opetus -
tehtävä

Symmetria - Hius- ja kauneudenhoitoalan matematiikka, fysiikka ja kemia, Otava 2017

- *Aineen olomuoto johtuu sen atomien tai molekyylien välisistä vuorovaikutuksista. Esimerkiksi “kiinteässä vedessä” eli jäässä vesimolekyylit ovat sitoutuneet toisiinsa vetysidoksilla, ja vesimolekyylit värähtelevät paikoillaan. Kun lämpötila nousee yli nollan asteen, jää sulaa vedeksi ja vesimolekyylit pääsevät liikkumaan toistensa ohi, mutta ovat vuorovaikutuksessa toisiinsa vetysidoksilla.*
- *Toisinaan veden pinnassa olevalla vesimolekyyllä on sen verran liike-energiaa, että se irtoaa molekyylien välisistä vetysidoksista ja haihtuu vesihöyryksi. Lämpötilan noustessa yli sadan asteen kaikkien vesimolekyylien energia riittää vetysidosten katkaisuun ja vesi höyrystyy vesihöyryksi. Höyryssä vesimolekyylit liikkuvat itsenäisesti vapaina ilmassa, kunnes joko tiivistyvät vedeksi tai härmistyvät jääksi.*

Ullan kommentit tehtävään

- Millainen on henkilön lukutaito? Osaako lukea latinalaisilla aakkosilla? Onko lukeminen tarkkaa, tekstitasoista, sujuvaa, kriittistä...
- Vieraalla kielellä lukeminen on pitkään hitaampaa kuin äidinkielellä lukeminen.
- Vieraalla kielellä lukeminen vaatii enemmän keskittymistä ja osin erilaisia strategioita (sanojen merkityksen päättelyminen).
- Haasteita voi olla lisäksi sanastossa, kieliopissa, tekstilajin tunnistamisessa, aihepiirin tuntemuksessa, perustaidoissa
- Kulttuuriset käsitykset teemasta
- Ks. lisää ko. tekstin kielitietoisesta käsittelystä:

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Kuukka_Kielitietoisuus%20opetuksessa%20ja%20ohjauksessa.pdf

